

Умерова Г. В.,
аспірантка кафедри обліку та оподаткування,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

ПЕРВИННИЙ ОБЛІК ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ ПРИ ВИРОЩУВАННІ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА

Первинний облік витрат на оплату праці при вирощуванні поточних біологічних активів рослинництва є основою для побудови бухгалтерського обліку на сільськогосподарському підприємстві. Адже від повноти, достовірності, неупередженості та своєчасності інформації, що міститься в первинних документах, залежить здійснення ефективного управління витратами на оплату праці та прийняття раціональних рішень.

В економічній літературі дослідженню питання організації первинного обліку витрат на оплату праці при вирощуванні продукції рослинництва присвячені праці таких провідних вчених, зокрема: Білухи М. Т., Бутинця Ф. Ф., Жука В. М., Калюги Є. В., Кірейцева Г. Г., Мельянкової Л. В., Огійчука М. Ф., Саблука П. Т., Сука Л. К. та ін. Разом із тим, питання документального оформлення витрат на оплату праці на сільськогосподарських підприємствах залишається актуальним об'єктом наукового дослідження.

Підставою для здійснення записів у регістрах обліку та відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку є первинні документи, створені у письмовій або електронній формі, які містять відомості про господарські операції. Відповідно до чинного законодавства України [2] первинні документи з обліку витрат на оплату праці підприємства складають на бланках типових форм, затверджених Державним комітетом статистики України, і спеціалізованих форм, затверджених Міністерством аграрної політики України. Окрім цього передбачено, що підприємства можуть самостійно розробляти бланки первинних документів з метою забезпечення інформаційних потреб та з урахуванням особливостей діяльності.

У первинному обліку витрат на оплату праці відображаються основні показники щодо розрахунків підприємства з персоналом, а саме інформація про чисельність працюючих, структуру заробітної плати, використання та втрати робочого часу тощо.

Головним первинним документом з обліку витрат на оплату праці є Табелі обліку використання робочого часу (т. ф. № П-5) [3], який формується на кожного працівника за табельним номером. Ця форма носить рекомендаційний характер і складається із мінімальної кількості показників у частині розкриття інформації про явку та неявку працівників на роботу, що необхідні для заповнення форм державних статистичних спостережень, зокрема, Звіту з праці (ф. № 1-ПВ).

У процесі проведеного дослідження здійснено критичний аналіз Табелю обліку використання робочого часу (т. ф. № П-5) з метою оцінки інформаційного наповнення структури цієї форми відповідно до Кодексу законів про працю України [1]. З урахуванням вимог чинного законодавства України пропонуємо розширити системупоказників з метою встановлення джерел утворення витрат на оплату праці за рахунок розкриття їх економічного змісту та ефективного управління ними. На нашу думку, при відображенні інформації про відпрацьований робочий час, необхідно деталізувати показники на години роботи, що передбачені колективним договором, та години роботи, відпрацьовані понад встановлений робочий час. До останньої групи показників, окрім, передбачених у чинному первинному документі, понаднормових годин, годин у нічний і вечірній час, у вихідні та святкові дні, необхідно зазначати інформацію про відрядження та інший невідпрацьований час. Виокремлення у системі показників витрат на відрядження дасть змогу спростити процес аналізу з метою визначення доцільності відрядження певного працівника під час планування цих витрат на наступний період. Що ж стосується іншого невідпрацьованого часу, то відповідно до Кодексу законів про працю України [1] до цього показника відносять час у разі здавання донором крові, у період проходження обов'язкових медичних оглядів, у разі направлення на курси підвищення кваліфікації, у зв'язку з призовом на військову службу тощо. Такі дані необхідні для оцінки отримання працівниками від роботодавця гарантій та грошової компенсації, що передбачена чинним законодавством України.

До того ж, при відображенні причин неявок на роботу необхідно їх розділити на неявки через відпустки та неявки з інших причин. Це дасть змогу отримувати аналітичні дані для оцінки умов праці, реалізації прав працівників на відпочинок, захворюваності на підприємстві тощо.

Виходячи з вищезазначеного, варто зазначити, що, з одного боку, Табелю обліку використання робочого часу (т. ф. № П-5) є єдиним джерелом первинної вхідної інформації у систему ведення бухгалтерського обліку витрат на оплату праці та складання Звіту з праці (ф. № 1-ПВ). А з іншого боку, для забезпечення інформаційних потреб при розробці системи показників первинних документів необхідно брати до уваги показники реєстрів аналітичного та синтетичного обліку та форм звітності. Це дасть змогу отримувати інформації потрібного рівня деталізації та узагальнення за рахунок послідовності та взаємозв'язку показників первинних документів, реєстрів обліку та звітності. Взаємозв'язок носіїв інформації в обліковому процесі щодо витрат на оплату праці представлено на рис. 1. У первинному обліку відображаються основні показники щодо розрахунків підприємства з працівниками, які є основою для складання реєстрів синтетичного та аналітичного обліку, форм звітності. При веденні бухгалтерського обліку здійснюється опрацювання первинної документації, перевірка її за змістом і формою стосовно повноти та правильності оформлення, арифметичний і логічний контроль при заповненні облікових реєстрів. А під час формування звітності інформація з даних бухгалтерського обліку акумулюється й агрегується відповідно до структури Звіту з праці (ф. № 1-ПВ).

Рис. 1. Схема облікового процесу витрат на оплату праці сільськогосподарського підприємства

Джерело: узагальнено автором на підставі проведених досліджень.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок про те, що облікова інформація з первинної документації нагромаджуються у регістрах обліку, а з них формується статистична звітність з праці.

Отже, за результатами проведеного дослідження необхідно провести узгодження аналітичних показників відповідно до Кодексу законів про працю України [1] щодо їх використання при складанні первинних документів, реєстрів обліку і статистичної звітності для забезпечення єдності, порівняння й узагальнення облікових даних. А запропонована деталізація показників Табелю обліку використання робочого часу (т. ф. № П-5) надасть можливість підприємствам отримувати повну та детальну інформацію про відпрацьований робочий час, передбачений колективним договором, відпрацьований понад встановлений робочий час, невідпрацьований робочий час через відпустки та з інших причин з метою управління витратами на оплату праці.

Література

1. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII (із змінами та доповненнями від 30.03.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

2. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88 (із змінами та доповненнями від 20.06.2018 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>.

3. Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці : Наказ Державного комітету статистики України від 05.12.2008 р. № 489 (із змінами та доповненнями від 25.12.2009 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0489202-08>.